

Поранешна Југословенска Република Македонија

Долгата низа на програми за помош во рамките на ИПА во Поранешна Југословенска Република Македонија вклучуваат реформа на јавната администрација, судството и полицијата, подобрување на локалната инфра-

структура, помош на земјата во усвојувањето и спроведувањето на законодавството и стандардите на ЕУ, како и подготовка за спроведување на политиките на ЕУ за кохезија и рурален развој.

Помошта од ЕУ на дело

Првиот ИПА проект кој беше зайочна во Поранешната Југословенска Република Македонија се однесува на обезбедување помош за развој на полицијата – со што се демонстрира значењето кое ЕУ го придава на реформите на полицијата во земјата. Овој проект, со кој усојано се обезбедуваат совети на полицијата на централно, регионално и локално ниво, како и на Министерството за внатрешни работи, е последната фаза од долгорочната поддршка за реформа на јавниот систем и внатрешните работи. Неодамна, со друг проект беа обезбедени средства за комуникација во полицијата преку обезбедување на нови радио станици.

2007 ИПА* - Компонента за помош во транзицијата и градење на институциите, дел 1, потпишана на 30 октомври 2007	12,000,000
2007 ИПА* - Компонента за помош во транзицијата и градење на институциите, дел 2, потпишана на 13 мај 2008	22,941,613
2008 ИПА* - Компонента за помош во транзицијата и градење на институциите, потпишана на 23 февруари 2009	37,122,001
2007 ИПА* - Програма за прекугранична соработка меѓу Албанија и РПР Македонија, компонента II, потпишана на 28 март 2008	2,200,000
2007 ИПА* - Програма за прекугранична соработка меѓу Грција и РПР Македонија, компонента II, потпишана на 31 декември 2008	785,021
2007 ИПА* - Програма за прекугранична соработка меѓу Бугарија и РПР Македонија, компонента II, потпишана на 13 октомври 2008	1,440,692
2007 ИПА* - Учество во Програмата на Европскиот фонд за регионален развој "Просторот на Југоисточна Европа" во рамките на компонента II, потпишана на 1 јули 2008	453,020
2008 ИПА* - Учество во Програмата на Европскиот фонд за регионален развој "Просторот на Југоисточна Европа" во рамките на компонента II, потпишана на 23 февруари 2009	506,080

*Финансиските договори за националните програми, кои се потпишани со Поранешна Југословенска Република Македонија, се приклучени во табелата горе, заедно со максималните износи на придонеси од ЕУ по програми и компоненти (во евра)

Регионални и хоризонтални програми

Со овие програми се поддржуваат активности со кои се унапредува регионалната соработка меѓу потенцијалните кандидатки и земјите кандидатки. Таа се фокусира на заедничките интереси и потреби, а главната цел е да се зголеми кохезијата и да се унапреди економската состојба во регионот. Оваа програма претста-

вува дополнување на активностите кои се преземаат со националните ИПА програми. Преку ИПА регионалните и хоризонталните програми се поддржуваат напорите на земјите за пристапување кон ЕУ. За таа цел, распределени се околу 880 милиони евра.

Предностите на ИПА

Инструментот за претпристапна помош не обезбедува само поголемо влијание на ЕУ преку нејзиното инвестирање во помошта на земјите на патот кон членството во Унијата.

На административно ниво, ИПА на ЕУ ѝ нуди кохерентна рамка за раководење и рамка за постепена децентрализација или делегирање на раководењето со фондовите на земјите кориснички. Исто така, дозволува флексибилност во примената на помошта.

Притоа се обезбедува моќна врска меѓу буџетските и политичките аспекти на проширувањето. На земјите кориснички јасно им се укажува што може да очекуваат во од-

нос на помошта, доколку тие ги исполнат поставените услови. На овој начин, ИПА ги зајакнува насоките кои ЕУ им ги обезбедува на земјите кандидатки и на потенцијалните кандидатки во однос на приоритетите кои тие треба да ги следат.

Но, пред сè, ИПА им помага на овие земји кои не само што се соседи, туку и потенцијални членки на ЕУ, да ги развиваат стандардите и вредностите врз кои е изградена ЕУ. На овој начин, ИПА претставува реална инвестиција во иднината – за земјата корисник, но и за самата ЕУ. Таа ѝ дава поинаков фокус на помошта од ЕУ и ја фокусира кон проширувањето.

Повеќе информации за ИПА

Генералниот директорат за проширување и Мисијата на Европската Унија обезбедуваат опсежни информации за Инструментот за претпристапна помош (ИПА) и за сите аспекти од процесот на проширувањето на земјите-кандидатки и потенцијални кандидатки за членство во ЕУ.

За повеќе информации посетете ги интернет страниците:
http://ec.europa.eu/enlargement/index_en.htm
<http://www.delmkd.ec.europa.eu/en/bilateral-relations/EU-assistance.htm>

ИПА Инструмент за
Претпристапна
Помош (ИПА)

**ЕУ ја фокусира помошта
кон проширувањето**

Што е ИПА?

“Суштината на процесот на проширување на ЕУ е дека политичките, економските и институционалните реформи водат кон резултати на теренот, во секоја од земјите. Тие мора да го исполнат што во овој предизвикувачки процес. Но, тие не се сами. ЕУ стои на нивна страна со политичката поддршка, техничките совети и значителната финансиска помош за да им помогне во спроведувањето на овие реформи.” - **Оли Рен, комесар за проширување, јуни 2007, по повод финализирањето на стратешкото планирање на помошта во рамките на ИПА**

ИПА – Инструмент за претпристапна помош – е рационализиран механизам создаден во ЕУ за да се испорача ефикасна помош на земјите од Западен Балкан и Турција. Потребите нашироко се разликуваат меѓу земјите-кандидатки – Турција, Хрватска и Поранешната Југословенска Република Македонија – и потенцијалните кандидатки – Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Црна Гора и Србија.

Целта на поддршката од Инструментот за претпристапна помош (ИПА) е да им помогне на земјите-кандидатки и потенцијалните земји-кандидатки – нејзините корисници – да напредуваат во целосното исполнување на копенхагенските политички и економски критериуми,

како и во усвојувањето и почитувањето на законодавството на ЕУ.

ИПА е дизајнирана со цел да ги задоволи овие потреби со само еден единствен, но флексибилен инструмент. Намерата е граѓаните да имаат директни придобивки од него. Проектите кои се поддржани од инструментот треба да доведат до усогласување на земјите-кандидатки и потенцијалните кандидатки со стандардите на ЕУ.

ИПА стапи на сила на почетокот на 2007 година, и треба да обезбеди околу 11,5 милијарди евра на овие земји во периодот 2007-2013. За периодот 2007-2012, според одлученото до сега, распределбата по земји е следнава:

Финансиска помош од ЕУ во рамки на ИПА во 2007-2012, во милиони евра							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007-2012
Хрватска	141,2	146,0	151,2	154,2	157,2	160,4	910,2
Поранешна Југословенска Република Македонија	58,5	70,2	81,8	92,3	98,7	105,8	507,3
Турција	497,2	538,7	566,4	653,7	781,9	899,5	3,937,4
Албанија	61,0	70,7	81,2	93,2	95,0	96,9	498,0
Босна и Херцеговина	62,1	74,8	89,1	106,0	108,1	110,2	550,3
Косово	68,3	184,7	106,1	67,3	68,7	70,0	565,1
Црна Гора	31,4	32,6	33,3	34,0	34,7	35,4	201,4
Србија	189,7	190,9	194,8	198,7	202,7	206,8	1,183,6
Поддршка за повеќе земји	109,0	135,7	160,0	157,7	160,8	164,2	887,4
ВКУПНО	1,218.4	1,444.3	1,463.9	1,557.1	1,707.8	1,849.2	9,240.7

Состојба: Ноември 2008

За што се користи ИПА?

ИПА обезбедува помош во различни форми на земјите кои започнаа да спроведуваат политички и економски реформи на патот кон нивно членство во ЕУ, како:

- инвестирање, договори за набавки или субвенции;
  - обезбедување експерти од земјите членки за остварување на административна соработка;
  - поддршка на земјата корисник;
  - помош за имплементирање и управување со програмите;
  - во исклучителни случаи, буџетска поддршка.
- Помошта е поврзана со подобрување на условите во земјите корисници и приближување на земјите и нивните граѓани поблиску до ЕУ.

Во јуни 2007 година, Европската комисија го финализираше првиот стратешки план за помош во рамките на ИПА за 2007-2009. Тој се базира на специфичните потреби на секоја земја, и наведените приоритети за финансиска помош. Со Програмата за повеќе земји кориснички, исто

така, позната и како Регионална и хоризонтална програма, се поддржуваат заеднички проекти за регионална соработка, инфраструктура, правда и внатрешни работи, внатрешен пазар и трговија, пазарна економија, поддршка за граѓанското општество, образование, млади и истражувања. Стратешкото планирање се повторува за секоја година.

“Обезбедената помош ќе се користи во следниве области: зајакнување на демократските институции, како и владеењето на теренот, вклучувајќи и негово спроведување; унапредување и заштита на човековите права и фундаменталните слободи и зголемено почитување на правата на малцинствата, унапредување на родовата еднаквост, анти-дискриминација; реформа на јавната администрација; економски реформи; развој на граѓанското општество; општествена вклученост; помилување, мерки за градење на доверба и реконструкција; регионална и прекугранична соработка.” - **Совет за општи работи на ЕУ, Брисел, 17 јули 2006**

Зошто беше создадена ИПА?

Со ИПА се врши замена на претходните претпристапни инструменти – Фаре, ИСПА, САПАРД, Турската програма и КАРДС.

Таа ќе им помогне на земјите-кандидатки целосно да го хармонизираат своето со законодавството на ЕУ (“Community acquis”) додека станат земји членки. И на потенцијалните земји кандидатки им се помага за да се приклучат постепено кон законодавството на ЕУ.

Исто така, новиот инструмент е дизајниран да им помогне на администрациите на земјите кандидатки за постепена подготовка за управување со фондовите на ЕУ. Покрај поттикнувањето на чувството на сопствено управување со претпристапните проекти, таа исто така ќе им помогне на земјите да се подготват за методите на управување со фондовите на ЕУ кои ќе треба да ги користат како земји членки на ЕУ.

Како функционира ИПА?

ИПА се фокусира на потребите. Оттаму, приоритетите се засноваат на јасни проценки. Клучни елементи се Пристапното/Европското партнерство кое ЕУ го има воспоставено со секоја од земјите корисници, Стратешкиот документ за проширувањето на Комисијата, и годишните извештаи за секоја од земјите.

Во критериумите за распределба се земаат предвид капацитетот на секоја од земјите да ги користи и да раководи со фондовите, како и почитувањето на условите за пристапување. При неисполнување на условите, може да се примени клаузулата за укинување на фондовите. На овој начин, ИПА ја обезбедува врска меѓу политичката рамка за проширувањето и буџетскиот процес на ЕУ.

ИПА се состои од **пет компоненти**. Две од нив – **општо градење на капацитетите и прекугранична соработка** – се достапни за сите земји корисници. Останатите **три компоненти** – **регионален развој, развој на човечките ресурси**

и и рурален развој – се достапни само за земјите кандидатки. Бидејќи овие три аспекти од ИПА конкретно претставуваат подготовка за раководење со структурните фондови на ЕУ и поддршката за земјоделието, за нив се потребни добро развиени административни капацитети и структури.

Финансирањето се распределува согласно повеќе-годишна индикативна финансиска рамка која се менува на секои три години и е поврзана со политиката за проширувањето. Таа обезбедува информации за намерите на Комисијата за секоја земја и компонента одделно.

Врз основа на таа рамка, документите за повеќегодишно индикативно планирање се подготвуваат за секоја земја (плус уште еден документ за регионалните и хоризонталните програми). Тука се содржани специфичните цели и избори за претпристапна помош на Комисијата, и тие се ревидираат и ажурираат секоја година.

Кој може да земе учество?

Учесството во доделувањето на договор за набавка или договор за грант е овозможено за сите националности на земјите членки, равни лица основани во земја-членка на ЕУ или во Европскиот економски простор (ЕЕП), за земјите кои се корисници на ИПА или на Инструментот за европско соседство или партнерство, како и за меѓународните организации.

«ЕУ продолжува да ги поддржува реформите и развојот во Југоисточна Европа преку ИПА. Во просек, годишната распределба за Западен Балкан во 2007–2011 ќе биде 800 милиони евра. Ова е досега најголемиот износ по глава на жител кој Комисијата го има обезбедено за некој регион во светот.»

Оли Рен, Конференција за развој на граѓанското општество во Југоисточна Европа, Брисел, 17 април 2008

